

1. veebruar 2024

Lahend 22431/20 - kohtupidamine sõltumatus kohtus

Ugulava vs. Gruusia (nr. 2)

Artikkel 6-1

Asjaolud

2013. aasta detsembris esitati kaebajale, poliitilisele tegelasele, kes töötas sel ajal Thbilisi linnapeana, süüdistus omastamises raskendavatel asjaoludel. Uurimise viis läbi riigiprokuratuuri uurimisüksus. Veebruaris 2018 kvalifitseeriti see süüdistus esimeses kohtuastmes ümber ja kaebaja mõisteti süüdi ametivolituste ületamises. Süüdimõistev otsus jäi apellatsioonimenetluses jõusse. Kaebajale määrati karistuseks vangistus, mille pikkus oli 1 aasta, 3 kuud ja 22 päeva. 2019. aasta jaanuaris esitasid kaks riigiprokuratuuri uurimisüksuse prokuröri ülemkohtule kaebuse. Lõpuks määrati asi kolmest kohtunikust koosnevale koosseisule, kus oli ka kohtunik Sh.T, ja tunnistati vastuvõetavaks.

Kaebaja esitas taotluse, milles palus kohtuniku Sh.T taandamist, sest ta töötas riigiprokurörina ajal, mil kaebaja asja oli apellatsioonikohus läbi vaadanud.

2020. aasta veebruaris jättis ülemkohtu kriminaalkolleegium kahest kohtunikust koosnevas koosseisus (ilma kohtunik Sh.T. osavõtuta) taandamise taotluse rahuldamata. Samal kuupäeval muutis kriminaalkolleegiumi sama koosseis kohtunik Sh.T osavõtul süüteo kvalifikatsiooni. Kolleegium mõistis kaebaja süüdi omastamises raskendatud asjaoludel ja suurendas talle määratud karistust üheksa-aastase vangistuseni (hiljem seda vähendati 3 aasta, 2 kuu ja 8 päevani).

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja artiklile 6 ning leidis, et ülemkohtu kriminaalkolleegium, mis tema kohtuasja lõpuks otsustas, ei olnud seadusega loodud sõltumatu ja erapooletu kohus, arvestades, et üks kohtunistest oli endine riigiprokurör.

EIK seisukohad

Artikkel 6-1

EIK märkis, et ei olnud näidatud ega väidetud, et kohtunik Sh.T oli olnud või väljendanud isiklikke veendumusi, mis oleks võinud seada kahtluse alla tema subjektiivse erapooletuse. Seoses objektiivse testiga ei olnud kaebaja esitanud tõendeid selle kohta, et kohtunik Sh.T oli tema vastu algatatud kriminaalmenetluses tegelikult osaline. Samal ajal oli Sh.T juhtinud riigi prokuratuuri, kui kaebaja asja oli apellatsioonikohus läbi vaadanud ja kui riigiprokuratuuri uurimisüksus oli teinud otsuse esitada kaebuse ülemkohtusse. Sh.T oli olnud prokuratuuri hierarhilise struktuuri tipus. Vastavalt prokuröriseadusele sai ta anda juhiseid, sealhulgas oma esimesele asetäitjale, kes oli vastutanud kaebaja juhtumiga tegeleva uurimisüksuse üldise järelevalve eest, ja paluda alluvatelt prokuröridelt ajakohastatud teavet juhtumi edenemise kohta.

EIK otsustas, võttes arvesse riigiprokuröri rolli ja ulatuslikke volitusi ning märkides poliitiliselt tundlikku konteksti, et Sh.T riigiprokuröri ametiajal pidi tal olema siseteave prokuratuuri strateegia kohta kaebaja suhtes läbiviidud kriminaalmenetluse menetlemisel. See reaalsus pidi välisele objektiivsele vaatlejale ilmselge olema. Seetõttu olid käesoleva juhtumi konkreetsetel asjaoludel tuvastatavad faktid, mis võisid tekitada objektiivselt põhjendatud kahtlusi Sh.T erapooletuses.

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

EIK leidis, et ülemkohtu objektiivne erapooletus kaebaja õigusküsimuste lahendamisel ei olnud piisav ja seetõttu tuvastas artikli 6 rikkumise.

Artikkel 41

Kuna kaebaja loobus oma õigusest esitada õiglase hüvitise nõudeid, siis EIK kaebajale hüvitist ei määranud.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)